

Arukasel on elegantselt rippuvad oksad.

Hariliku saare tunneb kergesti ära ülespidi kaardus tugevate okste järgi.

Võrad talvisel maastikul

Mööda talvist maastikku sõites on tore mõistatada, mis liiki puu eemal paistab.

Olgu talv lumega või lumeta, puude uhked võrad on ikka näha kogu oma suursugususes. Võrade äraaravamine on tore tegevus, sest õpetab vaatama ja nägema erinevusi. Kõige loomulikum ja liigile omasem on piisava valguse käes vabalt kasvava puu võra. Liiga tihedalt kasvavate ja hoonete varju jäävate puude võrad ei saa kujuneda loomulikul viisil.

Tammed

Nende suursuguste puude maskuliinset võra on rõhtsa oksaasetuse järgi kerge ära tunda. Peale vana-de tammede pole ühelgi teisel Ees-ti puul tüvest lähtuvad oksad maa-ga peaaegu paralleelsed. Noores eas ja tihedama istutuse korral on oksad püstisemad. Vananedes sirutavad tammed tüvest täisnurkselt väljavad oksad üha kaugemale ja kau-gemale.

Põhja-Ameerikast pärit punast ehk põhjatamme (*Quercus rubra*) on talvel harilikust tammest (*Q. robur*) keeruline eristada. Mõlemal on tugevate okstega võimas tüvi. Enamasti on hariliku tamme oksad mõnevõr-ra võnklikumad kui punasel tammel.

Mõlemal liigil on eristatavad ka vara ja hilja puhkevad isendid, vii-

mastele võivad koltunud lehed jää-da kogu talveks. Punase tamme kui-vanud lehtedel on ruske varjund.

Pärnad

See peenelt harunevate okstega puu seal eemal on ilmselt pärn. Võra kuju on kena kitsasmunajas, välis-piirdel moodustavad peened oksad tiheda raamistuse. Selline puu on alles üsna noor.

Kõrval kasvab sarnase haabituse-ga puu, aga see on kindlasti vanem. Võra ülaosas on oksad üsna püsti-sed, võra keskel horisontaalsemad, alumised ulatuvad aga maani nagu seelik. See on ka kindlasti pärn, kül-lap meie kodumaine harilik pärn (*Tilia cordata*). Suurelehise pärna (*T. platyphyllos*) võra on enamasti korrapärasem, ümaram ja laiavam.

Kahe liigi eristamiseks peab mi-nema päris puu ligi ning nägema vil-ju: suurelehise pärna viljad on sel-gelt ribilised. Võrsed on tal karva-sed, harilikul pärnal aga mitte.

Kahe eelmise hübriid läänepärn (*T. x vulgaris*) on talvel eriti pilku-püüdev. Tüvel on tal sageli omapä-rased mügarikud, kust turritavad välja mõned peened oksad.

Sanglepp

Meie kodumaistest liikidest on tal-vel oma raagus võraga üks kauni-maid sanglepp (*Alnus glutinosa*).

Noorena on sanglepa võra muna-jas, vanemas eas muutub see pigem silinderjaks või ovaalseks. Suhteli-selt kitsas võras on oksad tihedas-ti harunenud. Eemalt paistab võra struktuur justkui tihedalt läbitöota-tud graafiline leht.

Omapärased on puul püsivad puitunud emasurvad, mis näevad välja nagu tillukesed käbid ja an-navad kindla teadmise, et tegu on lepaga. Talvisel lepal on näha ka isasurvad.

Vahtrad

Hariliku vahtra (*Acer platanoides*) suure tiivaga varustatud viljad va-risevad kahjuks suhteliselt ruttu ja

NÄPUNÄIDE

Vaata okste harunemist

■ Kui eemalt puud ära ei tunne, siis lähemale minnes vaadake kindlasti okste harunemist.

■ Vastakute pungadega puudel – vahtrad, hobukastanid ja saared – on kohe näha, et oksad harunevad sümmeetriliselt. Vastamisi asetsevatest punga-dest kasvavad võrdsed harud mõlemale poole oksa.

■ Suurem osa puuliike on meil vahelduvate pungadega.